

Studier Kritiker och Notiser.

Literär Tidning.

N° 23.

Lördagen den 20 Juli

1844.

Profesor Ek's anförande till Filosofiska Facultetens Protocoll med anledning af Philol. Cand. Janzons, öfwer det af Faculteten till Græcæ Linguae Abjuncturen upprättade förslag, anförda beswår.

(Fortf. fr. N° 22.)

Ytterligare röjer sig i Janzons beswårskrift misstydning och förvriddning uti återopandet af Cancellers-Br. d. 4 October 1743, hwilket så mycket mindre här kan hafwa någon tillämpning, som öfriga befodringslagar tydligt nog angifwa, att Magister-graden endast är att betrakta såsom första stegen på lärdomsbanan och att sålunda ingen endast på grund deraf, att han absoluerat denna, kan anses vara uti något af de dithörande ämnen "lärdd och grundad," huru mycket det också bör fordras af enhwar, som söker inträde wid läroverken, särdeles wid landets högsta, att han icke tager de första stegen af lärdomsbanan genom ett språng, som ej lemnar honom tillräcklig tid, att göra bekantfkap med alla de föremål, som wid sjelfwa inträdet på banan omgifwa honom. — Jag vill, för att icke blifwa alltför widlyftig, icke vidare uppehålla mig wid den såväl från legal, som från lingvistisk synpunkt origtigt angifna skillnaden mellan *Laudatur*, *Egregie laudatur* och *Eximie laudatur*, än att jag med så ord rättar mistagen. Det är nämligen bekant, att i legalt hänseende hwarken *egregie* eller *eximie laudatur* har någon annan betydelse, än rätt och slätt *laudatur* eller en numer-valör af 3 enheter. Det är lika bekant, att de i lingvistiskt hänseende icke skilja sig genom graden, utan genom den art af känsla, hvarmed man beledsagar uttrycket, så nämligen, att uti *egregius* ligger en bibetydelse af uttalad entusiastism, hänryckning, förtjusning; uti *eximius* en bibetydelse af beundran, förwåning, häpnad. Det kan

sedan bero derpå, om ett omdöme om en saks förträfflighet, uttaladt med *hänryckning*, är mindre, än ett likadant omdöme, uttaladt med *beundran*. Det ligger en varm yttring af wälbehag öfwer ett godt, som man känner sig fullt kunna uppfatta, i det ena; men det ligger en mer eller mindre kylig yttring af häpnad öfwer något owanligt, som man icke tilltror sig att fullt kunna förklara, i det andra.

Men det är tid, att efter denna kanske alltför långa framställning af sakens legala sida, det enda, hwaremot Candidat Janzon varit befogad att anföra beswår, öfwergå till den delen af beswåren, der han twertemot gällande författningar uppträdt med föga hoffamma uttryck mot Facultetens öfwer hans profskrift fällda betyg. Emedan ingen af Facultetens ledamöter till protocollet yttrade sig, mer än Professor Brunius och jag, med hwilka, såsom innehafware af hwarandra näraliggande språkprofessioner, Facultetens öfriga ledamöter hwar för sig och enhälligt sig förnade, så hafwa också wi begge i rätt mått fått röna Candidatens misshelåtenhet. Han låter således förstå, att det "tydligt är med Professor Palmblad's fraser desse Herrar göra sig wiktiga;" och fortsätter sålunda: "En författare, hwilken Prof. Palmblad sagt sig icke begripa, tro Prof. Brunius och Ek sig, utan fara att kompromettera sig, kunna tryggt säga, att äfwen de icke begripa" o. s. w. Ytterligare heter det, att då Janzons "öfversättning af Grekernas swärlästa skald af honom" (Prof. Palmblad) "tillwunnit sig de ampleste loford, då han säger, att den bewittnar en afgjord talang, att den i tydlighet öfwerträffar Thierschs och desutom Professor Heiberg ingalunda funnit mitt framställningsfätt behäftadt med otydlighet; så måste deraf följa, att Prof. Brunius och Ek antingen ej wetlat eller ej funnat fatta mig." Widare och hwad särskilt mitt åtgörande i afseende på betyget beträffar,

heter det: "Prof. Et har wid bedömandet af ifrågawarande specimen åtagit sig functionen af korrekturläsare. Professorn bestämmer genast gradationen af specimen endast efter mängden af deras tryckfel, ty något egentligt språffel torde wäl swärligen finnas i något af våra specimen. Men af alla dessa korrekturfel finnes wäl knapt ett enda, som ej är anmärkt och rättadt i inledningen till ventilationen. I mitt prooemium disputationis finnas åtminstone alla betydligare inadvartenser anmärkte och rättade." — Annu ytterligare: "Prof. Et har tydligen räknat fel." — "Grunden för Prof. Ets gradation af betygen är således mistag i räknekonsten." — Så mycket af dessa beskyllningar, som låter med få ord affärda sig, will jag nu först upptaga till beswarande. Således: då jag redan wid förslagstillfället gaf skäl för den åsigtten, att ingenting annat af Janzons literära verksamhet, än det för Adjuncturen afgifna specimen nu kunde komma i betraktande, och mig wetherligen hwarken Prof. Palmblad eller Prof. Heiberg öfwer bemalte specimen afgifwit något omdöme, fanns wid bedömandet deraf ingen möjlighet att "adoptera" någon deras hwarken beröm eller tadel. — Widare har jag aldrig sagt, att jag "icke begriper" den ifrågawarande proffskriften, men wäl, att författaren syntes mig "hwarken i hwart och ett enskilt fall fullkomligen klart hafwa tänkt, hwad han wille säga, eller klart och språkrigtigt lyckats uttrycka det tänkta." Jag har sedan 12 år tillbaka varit i tillfälle att corrigera så mycket med oklarhet i tanke och med språffel i uttryck bemängd Latin, att jag icke kallat någon ting oklart, för än jag hunnit äfwen den nebulösaste tankes innersta grund och insett, hwari felet ligger och på hwad sätt tanken och uttrycket rätteligen borde varit formade. Och jag har i det fallet, på grund af nödwändigheten att vara sträng mot andra, gjort mig till pligt en sådan stränghet mot mig sjelf, att jag icke ens då, när det på förhand syntes påtagligt, att det föga skulle löna mödan, att följa en förslugen eller en bortkommen tanke på des oregelbundna irrfärder och genom alla des möjlige labyrinth, undandragit mig det tacklösa arbetet. Hwad som är språffel, tror jag mig äfwen någorlunda känna; och efter den mångåriga lärareverksamhet, jag i Latinska språkkunskapen dels här wid Universitetet, dels wid Götheborgs Gymnasium bestridt, skulle det vara oförlätligt, om jag ej kunde skilja lika mycket mellan verkliga språffel och sådant, som möjligen skulle kunna vara tryckfel å ena sidan, som å andra sidan inom

sjelfwa området af språffel, mellan ofunnighetsfel och slarf-fel, inadvartenser, lapsus calami, ehuru äfwen dessa alltid rösa en osäkerhet i språkets behandling och således wid prof till en philologisk lärarebeställning ej böra tålas. Härwid kan jag icke tillbakahålla uttrycket af min förwåning öfwer den gränslösa sjelfstillit, som föranledt Candidat Janzon att föra ett sådant språk, som det han i denna del af sin beswarskrift tillåter sig, då han på den, såsom straxt skall wisa sig, fullkomligt grundlösa förutfattningen, att något egentligt språffel icke torde finnas i något af specimen, bygger den slutsatsen, att jag "genast" (som det heter) "bestämmer gradationen dem emellan efter mängden af deras tryckfel" och i sitt bemödande att ytterligare skärpa tillmålet tillägger, att "grunden för den af mig gjorda gradationen i betyg är mistag i räknekonsten." Och lika litet kan jag tillbakahålla den frågan, hwad man bör tänka, om redan och klarheten i dens tankegång och om sanningskärleken i dens forskning, som först pådiktat någon en alldeles falsk, ja! orimlig måttstock, som denne wid något sitt åtgörande skulle hafwa begagnat (i detta fall: räknandet af tryckfel, såsom grund för betygens gradation), derefter sjelf wisar orimligheten i sin egen ditt genom den förfätran, att i hans disputation icke finnas så många tryckfel, som i den ene medsökandens. Men jag kan och bör icke låta det bero wid blotta förwåningen. Angripen i en punkt, der jag är ömtålig, icke blott i min wetenskapliga, utan i min moraliska karakter och det på ett sätt, som kunde berättiga mig att fordra upprättelse, är jag skyldig mig sjelf och sanningen, att utan bitterhet, men med en utförlighet, som jag under andra förhållanden ej skulle hafwa tillåtit mig, taga Candidaten Janzons disputation: *de Aoristo*, så wäl med afseende på språk, som innehåll i skärskådande.

Jag hade ursprungligen föresatt mig, att fullfölja granskningen hela afhandlingen igenom; men den rika skörd af dels uppenbara origtigheter, dels oegentligheter, hwarmed afhandlingens första och allmänna afdelning förfett mig, har kommit mig att ändra föresats och att inskränka mig till en fortlöpande undersökning hufwudsakligen af sidd. 1—13. Derwid har jag också ansett lämpligast, att låta språk- och sak-anmärkningar följa på hwarandra i den ordning, hwari de af det granskade arbetet föranledas. Alltså:

Pag. 1, förekommer följande uttryck: "quorum in re Grammatica sagacitas credulitati ipsorum om-

nino posthabita fuisse facile videtur" d. ä. hwilkas skarpsinnighet i Grammatiskt hänseende lätteligen synes öfverhufwud hafwa blifwit hållen efter (= mindre ansedd, skattad) än deras lättrogenhet." Meningen måtte wäl icke vara, att de sjelfwa skattade sin lättrogenhet högt; ty det gör ingen, utan, om han är lättrogen, så är han det på grund af öfvertygelse, eller åtminstone förmenande om en annans bättre insigt. Fölsaktligen ligger häruti antingen en oklart tänkt eller en origtigt uttryckt tanke. Hwad uttrycket särskilt beträffar, så är *videtur* hwilket betecknar det synes i subjectiv mening och just på grund deraf och i denna betydelse ej brukas absolute, utan construeras antingen med en Infinitiv eller med Dativus personæ, eller till det mindsta så, att en individuell Dativus personæ kan ur sammanhanget med lätthet evoceras, origtigtwis, här, såsom på flere andra ställen i afhandlingen, begagnadt i stället för *apparet*, som betecknar sakens objectiva sida och dertföre kan absolute användas.

Förwåning väcker det, att redan på första sidan af en afhandling, som går ut på, att utreda förhållandet med den Grekiska Moristen, röja sig twenne fel i bruket af de Latinska tempora och en afgjord obekantskap med den werkan, den Latinska Moristen utöfwar på tidsföljden i beroende sats, så nämligen, att den Latinska Moristen, som i språket doubleras af det så kallade perfectum, äfwen om en Infinitivus rei infectæ eller ett Participium Præsentis skulle skenbart vara det hufwudord, hwarmed den beroende satsen stode i närmaste sammanhang, fordrar, i kraft af den i Latinska språkbruket constanta consecutio temporum, Conjunctivus Imperfecti och ej Conjunctivus Præsentis. Det heter nederst på första sidan: "Usum enim leviter captantes et, quid appellationes Grammaticæ, quas a Græcis sæpissime male mutuati sunt, revera velint, haud videntes inter notiones Grammaticas parum diligenter distinxerunt Grammatici." I denna punkt finnes icke mindre, än 3 språkfel, af dem två af det anmärkta slaget och af dessa sednare till och med det ena dubbelt, nämligen fel både i användningen af tempus och af modus. Det bör nämligen, hwad tempus beträffar, icke vara *mutuati sunt*, utan *mutuati erant*, enär lånandet måste tänkas såsom ett antecedens i jemförelse med åtskiljandet, men vidare bör det icke ens vara *mutuati erant*, utan *mutuati essent* på grund af den innerliga förbindelse med den conjunctiva satsen: *quid . . . velint*, hwari relativ-

satsen besinner sig. Sjelfwa detta *velint* är framför allt ett mycket characteristiskt fel af en specimenant för en philologisk lärarebeställning, som just behandlar en af Grekiska språkets tidsbeteckningar och som genom fördubblar på phenomener inom Sanskrit, Arabiska, Swenska och Latin likwäl medgifwit, att Philologen ej får inkränka sin uppmärksamhet till det särskilda språk, hwarur ämnet närmast är hemtadt, utan måste vara hemmastadd äfwen inom beslägtade språk-områden. Det är nämligen alldeles påtagligt, att det här måste heta *vellent* i st. för *velint*, då beroendet af *videntes* endast är skenbart, och verbum i den beroende satsen måste rätta sig efter det verkliga hufwudordet i den fria d. w. s. efter *distinxerunt* och det äfwen om den beroende satsens innehåll gäller också om den nuvarande tiden. Således: likwist, som det endast i det fallet, att hufwudordet hette *distingunt* eller *distinxerunt* sås. Perf. Logicum, bort heta *videntes* (i. e. quod vident) *quid . . . velint*; likwist måste det, då verbum i den fria satsen är *distinxerunt* (perfectum historicum), heta *videntes*, *quid . . . vellent*. — Slutligen anmärkes wid samma uttryck äfwen det såsom en afwikelse från det latinska språkbruket, att *velle* saknar tillägningen *sibi*, en frihet, som endast poeterna och äfwen de ytterst sällan tillåta sig; och att således: *quid . . . velint* rätteligen borde heta: *quid . . . sibi vellent*. — Att för öfrigt *parum* (uti *parum diligenter*) är taget i den traditionella betydelsen af föga, lider intet twiswel.

Men härmed äro icke ens första sidans origtigheter fullständigt angifna, om också, hwad som i egentlig mening är språkfel, nu blifwit utwisadt. Se wi nämligen på innehållet af punkten: "His autem de temporibus apte disponendis apud recentiores quidem Grammaticos varias ferri sententias videmus," så är der talet uttryckligen om *nyare Grammatici*. Gå wi då vidare: "Missos facimus Latinos etc., så vill det redan synas, som om frågan wore om äldre verkliga Latinska författare, som sysfelsatt sig med Grammatiska föremål; ty nyare bearbetare af Latinska Grammatiken skulle icke rätt och slätt kunna kallas Latini. Då frågas med allt skäl: i hwad sammanhang står denna tanke med den föregående? och hwarföre, då begynnelsen är gjord med en antydning om *nyare Grammatici*, hwilken antydning hwar och en väntar att se vidare utförd och bewisad, tillåter författaren sig ett tankefrång in på den äldre Latinska Grammatikens område, och det så oförberedt, att *Latini*

(de äldre Latinska Grammatici) nästan framställas såsom en del af de förra eller af *recentiores Grammatici*. Ty på annat sätt kan svärigen någon, som själf är wan, att skrifu logiskt och utan språng, tänka sig förhållandet mellan dessa båda satser: "Men om dessa tiders lämpliga anordning se wi åtminstone hos (af? Lat. a?) nyare författare olika meningar framkastas. Vi låta Latinarne fara (d. ä. wi fästa oss nu icke wid Latinarne), hwilka" o. s. w. Men just denna förklaring blir först då motiverad, när *Latini* tänkes i den relation till *recentiores Grammatici* (nyare författare i Gr.), att om icke speciella anledningar, t. ex. här: deras egen osjelfständighet, förefunnos, deras åsigter just nu kunde hafwa behöft widröras. Således ligger här antingen det tankefelet, att en sak blifwit satt i ett alldeles falskt sammanhang med en annan (*Latini* med *recentiores Grammatici*) eller det språkfelet, att *Latini* är taget om nyare författare, som sysselsatt sig med Latinsk Grammatik, således i stället för: eos, qui recentiorum de Grammatica Latina scripserunt. — Men när en författare skrifer så, att man stadnar i willrådighet, om det är språket eller tanken, som är felaktig — och ettdera måste vara det; och när jag, såsom nu, om en författare bewisat sådant, anser jag mig hafwa rätt till det temligen skonamt uttryckta påståendet, att han i enskilda fall icke klart tänkt, hwad han wille säga, eller klart och språkriktigt lyckats uttrycka det tänkta. Det närmast följande är enkom egnadt, att förwisa en uppmärksam läsare derom, att af de två alternativen, som woro att wälja emellan (språkfel eller tankefel), det war ett tankefel, som här blifwit begånget. Ty om man redan förut af uttrycket *Latinos* tyckte sig kunna antaga, att författaren nu med ens kommit att tala om de gamle författarne, i stället att utweckla hwad han nyss antydt om de nyare, så förwisas man ännu mer om riktigheten af detta antagande, då i nästföljande punkt, så lydande: "Usum enim leviter captantes et, quid appellationes Grammaticæ, quas a Græcis sæpissime male mutuati sunt, revera velint, haud vident, inter notiones Grammaticas parum diligenter distinxerunt Grammatici," — tanken bestämdt återföres ända till de tider, då de ännu bibehållna konsttermerna infommo i den Latinska Grammatiken.

Men när det således är af blomständigheter upplyst, att talet här måste vara om äldre tiders Latinska Grammatici, wilja wi teckna oss till minnes författarens föga smidrande ondöme om dem. Det he-

ert nämligen först: att "deras skarpsinnighet blifwit hållen efter (meningen torde vara: blifwit obegagnad på grund af) deras lättrogenhet;" och vidare: "att de, på ett tanklöst sätt fästade sig wid bruket, icke förmådde inse, hwad de af dem från Grefiskan oftast illa öfverslyttade Grammatiska konsttermerna i sjelfwa werket betydde och på grund deraf allt för litet (förf. har sannolikt menat föga) noggrannt skilt mellan de Grammatiska begreppen." I motsats till detta tadel förekommer derefter om de Grefiska Grammatici följande losord: "De Grefiska (Grammatici) deremot woro filosofer och icke blott filosofer, utan de allrafullkomligaste konstnärer," och att man hos dem, men icke hos Latinarne, "kan med lätthet inse (åter *videatur* i st. f. *appareat*), antingen konsttermerna blifwit bildade för att uttrycka begreppen, eller begreppen accommoderade efter konsttermerna." — Af den, som yttrar sig så hänande åt ena hållet och så losordande åt det andra, har man utan twifwel rättighet att wänta, att han gjort sig full reda för, hwad han berömmar och hwad han tadlar. Att så icke är, skall jag nu med ett slående bewis lägga i dagen. Redan på 1:sta sidan nämnas i en not två af de Grefiska konsttermer, hwarigenom tempora betecknas, näml. *χρόνος παρατακτικός* och *χ. παρακειμενος*. Jag trodde först, att det ena war tryckfel, emedan jag icke ansåg det tänkbart, att den, som hade så dictatoriska yttranden, som de ofwan anförda, om de Latinska Grammatici, att de nämligen icke i sitt begrepp skulle hafwa fattat de Grefiska konsttermerna; — jag ansåg det icke tänkbart, säger jag, att han skulle gått så ytterligt wårdslost till wäga, att han icke ens tagit fullständigt bested på de af honom sjelf losordade Grefiska konsttermernas bokstafslydelse. Men så är det verkligen. I stället för *χρόνος παρατακτικός* har han nämligen läst *χρόνος παρατακτικός*. Men det är icke nog dermed; utan han har på samma gång och på grund af denna wårdslöshet i innanläsning blifwit — man skulle kunna säga af en gäckande Nemesis — inledd på sjelfwa den willstråt, hwarpå han förmenat, att de Latinska Grammatici besunno sig, näml. tillgripit den utvägen, att accommodera konsttermens begrepp efter den af hans egen oaktsamhet bildade benämningen. Det är detta, som på samma gång med omöjligheten att draga sig ur spelet, genom att skylla på tryckfel, wisar sig på de ställen, der han antingen med uttryckligt åberopande af verbet *παρατάττειν*, hwaraf *παρατακτικός*,

ett ord, som utomdes icke fins, skulle härledas, såsom pag. 14 och 17, eller utan ett sådant återopande såsom pag. 11, på denna sin χρόνος παρατακτικός gifwer bestämningar, hwilka, såsom naturligt war, då sjelfwa utgångspunkten war ett misstag, snarare fördunkla begreppet, än upplysa det; och hwilka nu wisserligen icke nedsätta vår föreställning om Grekernas förmåga att distingwera, men skulle göra det, om wi icke wiste, att felet ej är deras, utan hans, som på samma gång, han slår Latinarne på fingrarna, för det att de icke skulle hafwa fullt fattat de begrepp, Grekerna wid de Grammatiska konsttermerna fäst, sjelf blir beträdd med att icke ens hafwa läst samma Grekiska konsttermer riktigt innantill och att sjelf efter sin felaktiga innanläsning hafwa accommoderat begreppet af en sådan konstterm. Däsa har författaren uppenbarligen befunnit sig i förlägenhet med sin improviserade χρόνος παρατακτικός, hwilken, såsom hwar och en inser, ligger till den verbala betydelsen alltför nära χρόνος παρακείμενος, för att dessa två tidsbenämningar skulle kunna passa såsom bilagor för det framkastade påståendet om Grekernas stora begreppsmässighet, wid bildningen af sina Grammatiska konsttermer. Ty då παρακείσθαι betyder ligga bredwid, wara lagd eller ställd bredwid, och παρατίθειν betyder uppställa, ordna bredwid, hos, så finner hwar och en, att Grekerna i stället för att vara "konstnärer" i bildandet af sina Grammatiska benämningar, på ett sätt, att dessa nära anslöto sig till begreppen och att begreppen genom dem blewo skarpt begränsade och från hwarandra affskiljde, såsom Cand. Zanjon, ehuru, såsom wi nedanföre skola se, äfwen detta misstag oafsedt, utan tillräckliga skäl förmenar, skulle de i stället just i samma hänseende warit verkliga "fuskare," om de gifwit åt så olika verbala tidsbestämningar, som de ifrågawarande, hwarandra så näraliggande benämningar, att deras åtskillnad mera framstår såsom en fullkomligt godtycklig, än såsom en nödwändig och på ett begrepp berovande. — På grund af allt detta aktar sig författaren noga, att bredwid hwarandra redogöra för de begrepp, som genom χρόνος "παρατακτικός" och παρακείμενος betecknas, sannolikt emedan han sjelf fann, att verbal-definitioner, hwilka, såsom bewisning för påståendet om begreppsmässigheten i de Grekiska konsttermernas bildning, närmast erfordrades, woro swåra att åstadkomma så beskaffade, att de icke snarare wedelade påståendet, då likheten i beteckning alltför mycket skulle swurit emot **olikheten** i begrepp. —

Se wi nu vidare på saken, så befinnes det: 1) att Grekerna sjelfwa verkligen tänkte sig det Grammatiska tempus, som de kallade χρόνος παρατακτικός (af παρατείνειν utsträcka, förlänga; Trop. uttala långsamt) på det sätt, som benämningen antyder, såsom betecknande en **utsträckning i tiden**; och att sålunda, om, såsom wi för ett ögonblick wilja antaga, författaren har rätt i sitt påstående, att Grekerna bildade sina konsttermer, så att dessa fullt motsvarade de begrepp, som de wille beteckna, han deremot uppenbarligen **måste hafwa orätt** i hwad han pag. 7 och flerstädes säger, att de Grammatiska tiderna äro alla lika momentana. Ty detta war just något, som Grekerna sjelfwa så wäl genom sjelfwa benämningarna, som framför allt genom de verbaldefinitioner, hwarmed de beledsagade benämningarna, på **det bestämdaste förnekade**. Hwad Latinarne kallade tempus praesens, kallade ἐνεσώς παρατακτικός, af det skälet: ὅτι παρατείνεται καὶ εἰς μέλλοντα; hwad Latinarne kallade Imperfectum, benämndes af Grekerna: παρωχημένος παρατακτικός af det skälet: ὅτι παρατείνεται καὶ εἰς τὸν ἐνεσῶτα; och de sågo således tydligen i begge dessa tempora en **betecknad tidsutsträckning**. Att de sedermera bibehöllo hufwubbegreppet i ena fallet (ἐνεσώς) och epithetet i det andra (παρατακτικός) och låto dem beteckna hwad det ena tillsamman med sitt epithet, och det andra tillsamman med sitt hufwubbegrepp ursprungligen hade betecknat, är något, som Candidat Zanjon naturligtwis icke kunde känna, då han, ofunnig redan om den rätta benämningen för den ena af dessa tempora, ännu mindre kunde hafwa något begrepp om ratio denominationis; men det är tillika något, som långt ifrån att wittna om någon stor dialectisk skicklighet wid konsttermernas bildning, fastmer erinrar om samma omedwetna, nästan instinctlifa förfarande, hwarpå, ehuru mestadels inom det practiska gebitet, i alla språk så många spår finnas, men som, ehuru litet det också förtjenar att lofordas, låter rättfärdiga sig från synpunkten af den wighet, som dermed wanns, ware sig att den åsyftades, eller icke. — Men af allt detta wisfar sig sålunda, att det icke war de gamle Latiniske Philologerna, utan den moderne Grekiske Philologen Zanjon, som missförstått Grekerna i fråga om χρόνος παρατακτικός, och som icke ens wiste, att denna benämning på dubbelt sätt wedelade honom, nämligen både i och för sig såsom species-benämning för Tempus imperfectum, och såsom tillika och ursprung-

ligen warande genus-benämning för *twenne tempora*, wid hwilka begge Grekerna fästade begreppet af tidsutsträckning. — 2) Utom af hwad nyss blifwit anfördt till bewis dertföre, att, twertemot Cand. Jansons antagande, Grekerna wid bildande af sina Grammatiska konsttermer, ej alltid så strängt följde begreppets genesis eller åtminstone icke uttömde begreppet utan ensidigt fasthöllo något enstaka moment, och det icke alltid ett sådant, som den nyare, mera abstracta språkforskningen welat se deri med hela sitt innehåll återgifwet, wisar sig detsamma wid allraförsta delen af deras öfriga Grammatiska konsttermer, der, äfwenledes twertemot Candidatens påstående, mera slump och tillfällighet och ett fullkomligen populärt uppfattningssätt röjer sig, än det medwetna förfarande, som samlar de spridda och werlande fenomenerna under ett constant begrepp. Här om wittna Casus-benämningarne samt och synnerligen. Så redan *ὄρθη* eller *ἐνθεσια*, som jemte *ὄνομα* woro Nominativens wanliga benämningar, men af hwilka ingendera wisar en skymt af Nominativens nu fixerade begrepp såsom den normala satsens underlag, subject. På samma sätt wisa de flera för Genitiven tid efter annan bildade benämningarne *γενικη*, *πρωικη* och *πυτικη*, att man sjelf fann beteckningen icke fullt motswara det, som skulle betecknas och dertföre alltjemt försökte på nytt. Och det wärsta är, att i alla dessa benämningar fins icke den minsta tillstymmelse till det wisserligen i någon mån förhandenwarande, likwäl wigt icke utan surreptioner, såsom constant och normalt, bewislige local-begrepp, som man nu äfslas att göra till utgångspunkt såwäl för Genitiven, som för de öfriga Grammatiska casus, fastän läran, när det kommer till det positiva, ej räcker till för mer än de 3 Casus: Genitivus, Dativus och Accusativus och således blir obrukbar för de språk, som hafwa flera eller andra Casus, än dessa, det will säga: för alla. — Samma förhållande, som nyss i afseende på Nominativens och Genitivens Grekiska benämningar blifwit ådagalagd, eger också lika mycket sin tillämpning wid benämningarne *δοτικη* och *αιτιωτικη*, hwilka röja alldeles samma ensidiga, man skulle kunna säga begrepplösa uppfattning, af hwilken ett tillfälligt moment blifwit attraperadt och begagnadt såsom beteckning för det hela. Ty att *αιτιωτικη* skulle af Grekerna sjelfwa vara tänkt, icke såsom den form, Nominet antager i det speciella fall, att man anslagar någon, utan beteckna det orsakade, det åstaddkomna, (*τὸ αἰτιω-*

τὸν), stöter alltför mycket på modern språk-philosophi och har för liten motswarighet i så wäl de öfriga Casusformernas benämningar, som framför allt i Nominativens, som då lika mycket och ännu mer borde genom sin benämning hafwa erinrat om sin betydelse, såsom satsens subject. — Fastän nu alla dessa benämningar woro, såsom jag willigt medgifwer, af Grekiska philosophen bildade, så skall hwar och en opartiskt medgifwa mig, att de äro på ett långt mera populärt, ja! nästan poetiskt, än på ett philosophiskt sätt bildade. Ja! till och med den skarpsinnigaste af Grekernas philosophen wisar dertföre, att han ännu behåller gemensam benämning för fullkomligt skilda grammatiska functioner, t. ex. *πρωίσις* för både Nominativens casus, Verbernas personal-ändelser och till och med Adverbiernas gradus-ändelser, att han ännu icke hunnit till den genetiska och begripande uppfattning af språkfenomenerna, som hwarken onödigtwis söndersplittrar det likartade, eller på grund af endast yttre och tillfälliga likheter sammanslumpar det olika. — Men detta allt war också naturligt; ty liksom abstractionen först småningom kom in i språket sjelft, så kom den ännu senare in i språkbetraktelsen.

Pag. 2, gör författaren den rigtige anmärkning, att språkets yttre former liksom af sig sjelfwa framsträas ur begreppen och att det tillhör ett philosophiskt försarande i Grammatiken, att redogöra för förhållandet mellan form och begrepp. Dertföre fortsätter han sålunda: "Ty i både rummets och tidens utsträckning äro de förhållanden, som kallas casus och tempora ingenting annat, än ursprungliga och gemensamma begrepp, som naturen sjelf framafstrat i sinnena." Här kunde redan mot causal-sammanhanget mellan denna tanke och den närmast föregående vara åtskilligt att anmärka; men wid satsens eget innehåll är ännu mer. Efter talet om "omnis in re Grammatica philosophandi virtus" wäntar man att tid och rum här skola vara philosophiskt fattade. Men från denna synpunkt är ju rummet en blott abstraction, nämligen såsom Hegel fallar det, "ett ideellt bredwid hwartannat," hwilket genom sin förmedlingslösa likgiltighet och sin skillnadslöshet tillintetgör allt tal om rum-punkter, såsom ett rummets positiva element. Men hwad skulle här "relationes, quæ casus et tempora appellatur" i stycke med författarens öfriga åsigt kunna vara annat, än hwad uttryckligen påstås pag. 6 "punkter i rummet och tiden?" Det heter nämligen der: "formas tamen ipsas grammaticas nul-

lam omnino lineam aut loci aut temporis, sed tantummodo puncta et momenta notare posse . . . observandum est." Här fattas således förmedlingen mellan tids- och rums-begreppen i deras abstracta allmänlighet och den concreta särförlighet, som är den enda bestämning, under hvilken de i språkformerna uppenbara sig; liksom det torde hafva sin stora svårighet att bewisa, hwad som här är endast såsom ett löst påstående framkastadt, att de grammatiske casus- och tempus-begreppen, hvilka sedda i och för sig likväl ännu alltjämt äro abstractioner, äro "medfödda" och icke fastner, såsom alla andra abstractioner, först efter lång själfställning med det concret gifna komma in i medvetandet. Men det som här mer, än allt annat förtjenar att anmärkas, är den uppenbara surreption, hvarigenom författaren fritagit sig från bewisning af det förmenandet, att casus-begreppen i språket äro lika mycket och på samma sätt "*relationes loci*," som tempus-begreppen äro tidsrelationer. Redan förut äro i denna granskning wintar gifna om det hålllösa i en sådan åsigt; jag vill nu omständligare utveckla, huru dermed hänger tillfammen. Det är nämligen blott för ett andefattigt schematiserandes behof, som man, ledd eller rättare misledd af hwad som inom tids-sphären wisade sig påtagligt, sökt en motsvarighet på den nominala sidan i ett genom casus-begreppen modifieradt rum-förhållande, en åsigt som så litet uttömmar Casus-begreppens hela innehåll, att den till och med lemna wisar mycket wäsentliga momenter af detsamma alldeles utom räkningen. Detså förirrade sig aldrig de gamle själfwa inom detta sterila område, utan tyckas, såsom man kan finna af den förut ur en annan synpunkt anmärkta användningen af *πρῶτος* både om Verbet, Nominets och Adverbets böjningar, hafwa tänkt sig dem alla, åtminstone de två, i ett innerligare förhållande till hwarandra, än det snart sagdt fiendtliga förhållande, af motsättning, hwari redan antagandet, att verbets tempusformer beteckna temporala och nominets casusformer locala relationer, förfätter dem, såsom abstract subjectivitet till abstract objectivitet. Ty om det är en sanning, att tiden i sin abstracta fattning är samma princip, som det rena själfmedvetandets jag = jag, och om det derjemte är en sanning, att hwar och en talets syntesis måste yttra sig såsom ett harmoniskt sammanverkande mellan en personligt lifwande kraft och ett förhandenwarande ämne och att hela verbets utbildning, så wäl i riktningen af tempusformer, som af Modi och de så kalla-

de Personæ är tillkommen för behofwet af en sådan syntesis; så är det påtagligt, att alla nominalformer, hvilka först genom sitt inträde i ett sådant förhållande till en lifwande personlig kraft, försättas ur den abstracta allmänlighet, i hvilken de för språket äro ingen ting annat än ett *caput mortuum*, måste på den afgjordt concreta wäg, på hvilken språket både tillkommit och i alla sina sinnligt betecknande functioner, hwartill också casus-formerna wäsentligen medhöra, successivt utbildat sig, hafwa en disposition, ett anlag för en sådan syntesis, ja! någonting med den verbala utbildningen analogt, som gör den ifrågawarande harmonien möjlig. Men emedan nu uti en sådan syntesis alltid ligger ett sammanträdande af ett *warande*, hwars allmänna uppenbarelsform såsom ting i sig är *rummet*, och ett *werkande*, hwars allmänna uppenbarelsform är *tiden*, så kom man, men tydligen genom ett språng, att anse local-relationen, såsom Casus-begreppens enda bestämning. Man glömde nämligen, att tanken, sådan den lefwer och rör sig i språket, aldrig uppfattar *warandet* i sig och att detta endast med abstractionens tillhjälp kan förändras ifrån *werksamheten*. Det är nämligen påtagligt, att då den i ett språkuttryck förwerkligade tanken alltid är, oafsedt dess eget mer eller mindre abstracta innehåll, i sig ett för warseblifningen concret factum, också nominernas formskillnader måste vara utbildade enfom eller åtminstone närmast med afseende på detta concreta behof, och att sålunda local-relationen dels är något genom medveten abstraction ur dem med konst utletadt, dels också, i fall det någon gång skulle framstå såsom ett ursprungligt, likväl träder tillbaka för eller åtminstone underordnar sig den af verbets *synthetiska kraft* berovande *causala*. Men är nu widare satsen och närmast den enkla logiska satsen den utgångspunkt, hwarifrån man måste göra sig reda för de enskilda satsdelarnes betydelse, så ledes också tanken owillkorligen i första rummet på subjectets och predicatets ömsesidiga anslutning; och det blir widare påtagligt, att då verbet sjelft just är hela satsens lifsact, all bestämning af de nominala språkdelarnas och språkformernas ändamål, hvarigenom detta fattas på ett af verbet oberoende eller för denna verbets primitiva beständighet lifgiltigt sätt, fattar det på ett annat sätt, än språket sjelft, denna mennisko-andens omedelbaraste manifestation, föranleder.

(Fortsättes.)

Akademiska Underrättelser:

Under loppet af sista terminen hafwa följande examina tagits af nedannämnde studerande:

Praktisk teologisk examen: Af J. F. Hårstedt, A. Fröding, M. L. Elmelin, P. Neander, B. M. Möller, J. Lundblad, Skåningar; A. Andersson, J. S. Berg, J. Nylander, Göteborgare; J. W. Åsterlund, Wermländning.

Teoretisk teologisk examen: Filosof. Magister S. Borg, J. Dahlstedt, J. F. Heldt, Smäländningar; Kandidat N. Lindow, M. A. Bruzelius, M. P. Petersson, J. Molin, Skåningar; E. F. Hammar, Blekingebo; D. Olsson, Göteborgare; A. G. Sporsén, A. J. Holmström, Kalmarboar.

Både teoretisk och praktisk teologisk examen: G. Wählman, Nob., Smäl.; Filosof. Magister M. Wihl, N. Strömborg, A. D. Berlin Olsson, Skåningar; J. A. Bergelin, Blek.; E. A. Collander, Göteb.; Abr. Rjöhlström, Kalm.

Juridisk examen: Magister W. Königsfeldt Nob., E. A. Ojertsson, Skåningar; Joh. Herelow, Blek.

Kameral-examen: J. W. Hall, Östgöte; C. N. Sjöberg, A. Westerstrand, A. Landtmanson, J. N. Strömbom, Westgöter; E. Lejman, Smäl.; G. Herbst, E. Aspelin, G. Molin, A. J. Lindblom, J. J. Hellberg, G. U. Öhrström, Skåningar, N. J. Rahmn, E. Cornéer, E. A. Bergquist, Blekingeboar; J. T. Lindstrand, E. G. Thulin, Göteb.; Friherre B. W. Cederström, H. M. Lagerqvist, Kalm.; E. M. Aman, Norrlänning.

Medicine Licentiat-examen: Filosof. Mag. A. N. Åberg, Werml.

Filosofisk Kandidat-examen: Af större delen af de nyligen promoverade magistrar, samt af D. Lundgren, Smäl.

Filologisk Kandidat-examen: E. G. Åhgren, E. G. T. Löfwenstjöld Nob., Westg.; C. Lundgren, Smäl.; Ephraim Vager, J. J. Hall, A. J. Simonsson, Skåningar; C. J. Collin, P. D. Lundblad, Blek.; E. L. Lindstrand, J. E. Wallerius, Göteborgare. Säsom blifwande Läkare: D. Hammar, N. J. Wetterqvist, Westg.; Aug. Falk, H. N. son Wihlborg, Skåningar.

Fullständig student-examen har tagits af 43 ynglingar, af hvilka 34 absolwerat alla ämnena på en gång, 9 kompletterat resten från föregående terminer. Det högsta antalet betyg tillföll J. P. J. Krof från Carlskrona skola (18), J. M. Sjögren från Lunds skola (16) och D. N. Rosendahl från Carlskrona skola (15).

Under nu tilländalupna vår-terminen har de Studerandes antal utgjort 680, af hvilka 492 varit wid Universitetet närvarande och 188 inom 2 år frånvarande. I anseende till de Studerandes ålder har antalet förhållit sig som följer: emellan 15—20 år 186, emellan 20—25 år 313, emellan 25—30 år 126, emellan 30—35 år 43, emellan 35—40 år 10, öfver 40

år 2. I anseende till Fadrens stånd: Söner af Adelsmän 26, Prestsöner 165, Borgaresöner 176, Bondesöner 119, Militärsöner 41 samt söner af andra ståndspersoner 153. I anseende till studier äro antecknade såsom studerande Theologi 133, Lagfarenhet 116, Medicin 40, Philosophie samt utan bestämdt vitæ genus 391. Stipendiater: Regii 37, Privatorum 42. Under terminen immatriculerade 54. Erhållet Testimonia Academica till embetsverken 24, Testimonia vitæ 36. Döde 2. Mellan terminerna blifwa qwar omkring 102.

Ur det wid sisl. Rectors-ombyte af afträdande Rector Professor Westman utfärdade program hemta wi följande i detta blad förut icke anförda akademiska underrättelser:

Docenten i Nord. Historien och Antiquit. G. W. Wetter har blifwit utnämnd till Gymnasti-Adjunkt och Bibliotekarie i Werö.

E. D. Amanuensen wid Naturh. Museum Magister W. Ålbeborg har d. 12 sisl. Juni af H. S. t. f. Kansleren blifwit utnämnd till Docens i Zoologien.

Prof. N. S. Lovén samt Akad. Adjunkterna Lindblom, Rosenschöld och J. Ågarth, hafwa af de för Swenska Naturforskarnes komité disponibla medel erhållit 100 R:dr B:ko hwardera såsom reseundersköd till bewisande af Naturforskarnes i stundande möte i Christiania; och Akad. Adjunkterna Lagerström, v. Dübber och Dahlbom af Akademiens Reserw-fond hwardera en lika summa i samma ändamål.

Genom Professorn och Ordens-Bedamoten Dr Ahlmans död har återskoden af des till Univ. Biblioteket skänkt teologiska boksamling, hvilken till en del redan under gifwarens lifstid blifwit aflemnad, nu kommit Biblioteket tillgodo, utgörande omkring 200 volumer till större delen nyare arbeten i Dogmatik och Moral-Teologi. Samme wördnadswärde gifwares fruktighet emot Biblioteket har ytterligare wisat sig i den wid hans skänfalle efterlemnade testamentariska disposition, medelst hvilken han till Bibliotekets teologiska afdelnings förfotran donerat ena hälften af det kapital, som uppfommer, sedan all hans egendom i löst och fast blifwit förwandlad i penningar.

Wid upprättadt förslag till återbesättande af förra Theologia Professoratet med dermed åtföljande Domprof-embete, hafwa blifwit uppförde: 1:o Theol. Professorn Dr H. Neuterdahl; 2:o Theol. Professorn Dr J. S. Thomander och 3:o Profien och Kyrkoherden J. Pettersson.

På förslag till Professoratet i Fäderneslandets Allmänna Civiltätt har blifwit uppförd ende sökanden Jur. Adjunkten Fr. Schrewelius och till Professoratet i Fäderneslandets Administrativa Rätt och National-Ökonomien ende sökanden Jur. Adjunkten J. Lundell.

Rättelser:

I förra numret af denna tidning p. 171, 1 sp. 2 raden nedifr. står: här, läs: som här. — p. 173, 1 sp. 17 r. beredd willighet, läs: bereddwillighet. — ib. 19 r. utgår: underdåniga. — ib. 20 r. utgår: i underdånighet. — ib. 20 r. anse mig, läs; bestinnas.

N:r 24 af denna Tidning, utgifwes Lördagen d. 27 Juli.

Lund, tryckt uti Berlingska Boktryckeriet, 1844.

